

Práce: bakalářská

Posudek: vedoucího

Práci hodnotil: PhDr. Jaromír Murgaš, CSc.

Práci předložil: Dominika Harantová

Název práce: Existenciální témata v komparaci přístupů logoterapie a gestalt terapie

Jak uvádí autorka v úvodu své práce, jejím „hlavním záměrem... je komparace pojetí a přístupu ke zvoleným existenciálním tématům a jejich výskytu v těchto psychotherapeutických přístupech. Cílem této práce je zjistit, jakými způsoby je pojetí existenciálních témat v logoterapii a gestalt terapii podobné a odlišné“, a to především z odborné literatury k oběma směrům. **Autorce se podařilo cíl práce naplnit, a to na výborné úrovni.**

Práce je především velmi rozsáhlá, ale i popisná – a pomíneme-li až nadbytečný rozsah, tak i přehledná. Její základní částí zjevně je především to, že autorka sobě i druhým zmapovala jak témata, tak přístupy a další informace k nim, a že je představuje a zpřehledňuje tak obecně také svým čtenářům. Sama komparace na tomto základě a na této úrovni je však dle mne dost zdařilá.

Práce je provedena v dobré informativní i metodické kvalitě, jen je toho v ní případně až moc. Běží ovšem právě o „čtenáře - i autorku - s problematikou seznamující verzi“; a na úrovni BP je takto dle mne velmi pěkná.

Použitá literatura je podle mne velice dobrá, plně vyhovující. Metodické zpracování – koncepce a postup práce – až příkladné. Jazyk výborný. Chyb v textu je spíše minimum, nejvíce z toho asi ve větných čárkách, ale je to trochu škoda, že jsou... ..když všemu ostatnímu bylo věnováno tolik pozornosti.

Oproti filosofické i případně výborné speciální práci, která pracuje s přesnými (či jen přesnějšími) významy, interpretacemi, úvahami a formulacemi, se v práci autorka drží (dosud standardního) společenskovědního úzu, kdy ze studia literatury se formuluje, že „věci jsou tak a tak“, načež se pak obecně odkazuje na zdroj. My, kteří jsme trénováni filosofií, upřednostňujeme úzus konkrétnosti a přesnosti, že „autor XY tvrdí, že..“, „mezi znaky počítá i ...“ apod. - a uvažování o tom. Standardu v mnoha společenských vědách ale předložená BP odpovídá a pro ni - jakožto mapující a zpřehledňující BP - je užitá práce s literaturou i vyhovující. Jednak tedy já na to jen upozorňuji - a jednak tím vyslovuji určitou podmíněnost hodnocení „výborné“, které pro práci navrhuji.

Podobnější popis:

Práce je nejprve věnována samotným existenciálním tématům, referovaným přednostně – a vhodně pro danou práci - podle odborné i popularizačně publikujícího veterána psychiatrie a psychoterapie I. Yaloma. - Čili je na výše uvedené také „zpřehledňující rovině“ podání. - Podobně je tomu pak jak u logoterapie. U ní navíc oceňuji konzultace autorky s českým nestorem tohoto přístupu (K. Balcarem), tak u gestalt přístupu (kde konzultovala trochu se mnou). Všechny výklady mají základně „charakter“ popisný a zpřehledňující, nikoliv problémový či teoretizující. Ale jsou určitě samostatně provedené a hodné ocenění. U gestaltu, k mé radosti, přece jen navíc autorka i trochu víc zabíhá do konkrétností a text je živější (jak tu u gestaltu prostě má/musí být). Viz např. str. 60. I autorčino nalezení a použití francouzského autora – G. Masqueliera – rovněž oceňuji jako její vhodný samostatný krok. Co ve mne ale trochu vyvolalo úsměv, je autorčín (převzatý?) příklad kontaktního cyklu ze str. 55. Příklad je jistě jen zjednodušujícím příkladem. Ale slušela by mu alespoň poznámka, že každý z v něm popsanych kroků se ve skutečnosti rozpadá na mnoha dílčích kontaktních cyklů, pokud se vůbec celek uskuteční a ne“zablokuje“ (a dále neřeší) se v kterékoli fázi toho velkého celku – jak tomu samozřejmě v praxi je.

Zdařilé je podle mne i autorčino obecné srovnání přístupů. (Podrobněji ke srovnání je ode mne pro zájemce uvedeno níže.) Jinou věcí je, že jednak tady by pro další ujasnění byla zapotřebí i dostatečná vlastní zkušenost či praxe. To si však autorka dle Závěru sama dobře uvědomuje (což samo stojí za ocenění).

Občasné překlepy nebo chyby v textu tedy pomíjím, je jen škoda, že výsledný text trochu poškozují. Mám ale potřebu autorku upozornit na malé „k“ u „kopernikovského obratu“, podobně i „tady a teď“ u GT... apod. Vůbec, mnohé termíny v práci, byť je daný přístup používá běžně, by také měly být uvedeny, myslím, s jakýmsi upozorněním či vysvětlením – jsou to termíny dané teorie a nikoli obecné samozřejmosti.

Rovina formulací z popularizující literatury – a její převzetí, užívání v kvalifikační práci – musí být přijata (a reflektována) jako jen přibližující. Tak např. při výkladu Heideggera „a smrti“ dle Yaloma (str. 18 práce) platí, že

jak u Heideggera, tak ale i v psychoterapii (!) uvědomění smrtelnosti není (jen! nějakým, i třeba specifickým) (prostě ale ne postačujícím!) „impulsem“ změny, který navíc by jakoby „sám“ „nás přesouval z jednoho stupně existence na jiný“. Běží o komplexnější záležitosti, což je pak třeba dobře vědět nejen pro užití Heideggera, ale i prakticky, právě v psychoterapii. Předpokládám, že když jsem formulace takto z textu „vypíchl“, autorka si sama jejich zjednodušenost (a třeba i nebezpečnost) uvědomí.

Podrobněji ke srovnání přístupů LgT a GT: autorka dobře začíná u logoterapie se svobodou a odtud i odpovědností, zatímco u GT zdůrazňuje na začátku odpovědnost, a tu uvádí jako – jak vyplývá z dalších charakteristik, není ale řečeno dost jasně explicitně – odpovědnost za sebe a vůči sobě. Zatímco logoterapie, myslím, vychází z (historicky také staršího) trochu normativního pojetí odpovědnosti – člověk si klade úkol, odpovědnost atd. - tak GT dává klientovi prvotně možnost prozkoumat a uvědomit si, jak svou odpovědnost již realizuje (a nerealizuje). Změna se tu nedá dosáhnout úkolem, ale až po poznání, zakoušení a uvědomování - a přijetí! - skutečnosti „jak je“, jak „se už děje“. Teprve poté lze případně skutečně vykročit k nějaké změně, ale opět ne „úkolovaně“, nýbrž jen cestou reálně možného a spontánně (či jakoby, jaksi „dialogicky“) nastupujícího vývoje osoby. Tak je třeba chápat i mou konzultaci, užitou autorkou v práci (str. 72) – Gt „nutí klienta“ k poznání a přijetí – „i zhodnocení“ – „zkušenosti“ toho, co a jak UŽ REÁLNĚ dělá a snad – zkusí se klientem - může dělat.

Podobně i „lidská existenciální izolace“ je v GT zvládána primárně akcentem na uvědomování prožívání a cítění a na „zakotvení v nich“. Na prožitek, prožitky, které jsou vlastně analogické s buddhistickýmio, či spíše zen-buddhistickými „řešeními“.

Ohledně „smyslu“ – ano, charakteristiky obou směrů jsou ok, u GT by zase bylo zásadní zdůraznit „danost“ „potřeby uzavírání“ gestaltů a přesun od hypotetických smyslů k tomu smyslu (a těm), který/é jsou reálně prožíván/y a také případně shledáván/y žádoucím/i. Autorka mohla ve srovnání také uvést, že logoterapeutické pojmání smyslu se s GT pojetím vlastně i vhodně doplňují.

Rovněž s otázkou smrti v obou přístupech se dle mne se autorka základně dobře vyrovnala. U GT by bylo třeba případně ještě objevit a zdůraznit moment „rozkvetlé pouště“ při opravdovém „přijetí nicoty“. Bez povšimnutí zůstalo i úvodní předznamenání Perslova výkladu GT v „GT doslova“: „Prožít svou smrt a znovu se narodit není snadné.“ ... Čili to je cosi k GT pojetí smrti – nejen „smrti“ – co má GT jako celek dost charakterizovat, ale charakterizuje nějak právě i konkrétní vztah GT ke smrti jako „existenciálnímu problému“. **Nakolik se to shoduje a nakolik liší od logoterapeutického přístupu... by mohla zkusit vymyslet studentka při obhajobě.**

Velmi dobře je dle mne vyjádřeno srovnání LgG a GT „metod“ (4.7, str. 81), podobně i Komparační závěr (4.8, str. 83).

V Závěru se dle mne autorka kromě všeho ostatního výborného i trochu mýlí v jedné věci: podobně jako v dřívější odpovídající pasáži, ohledně překonání existenciální izolace - dle autorky primárně „vztahem“ klienta a terapeuta. Původně/ji GT klade základ do uvědomění vlastního prožívání v přítomnosti, v nitru se, s onou vazbou na zkušenosti vyjádřené i zen-budhismem. Ale lze tu asi i hovořit o jakémsi stálém rozdílu již od utváření základů GT – o rozdílu mezi akcenty a postoji Fritze Perlse („já“) a jeho ženy Laury („ty-já“). A také mnoha pozdějších terapeutů...

A poznámka:

Nicméně se v poslední době stále více v humanistických přístupech ukazuje jako rozhodující (pozor, dost jemně složitý) vztah klienta a (lidsky rozvinutého) terapeuta (v GT navíc „v poli“) bez kterého nakonec dobře nefunguje ani logoterapie, ani gestalt přístup.